

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

DAGNY

TIDNING FÖR
SVENSKA
KVINNORÖRELSEN

UTGIFVEN GENOM FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET AF FÖRENINGEN DAGNY

N:r 4.

Stockholm den 27 Januari 1910.

3:e årg.

Prenumerationspris: 1/2 år . . kr. 4: 50 1/2 år . . kr. 2: 50 3/4 " . . " 3: 50 1/4 " . . " 1: 25 Lösnummer 10 öre. Prenumeration sker såväl i landsorten som i Stockholm å närmaste postanstalt eller bokhandel.	Redaktion: Mästersamuelsgatan 51, en tr. Telefoner: Allm. 63 53. Riks- 122 85. Utgifningstid hvarje torsdag.	Redaktör o. ansvarig utgivare: ELLEN KLEMAN. Mottagningstid: kl. 11-12. Sthlm 1910, F. Englands Boktr.	Expedition och Annonskontor: Mästersamuelsgatan 51, en tr. Post- och telegrafadress: DAGNY, Stockholm.	Annonspris: 15 öre per mm. Enkel spaltbredd 50 mm. Marginalannons under texten 15 mm:s höjd per gång 10: - Rabatt: 5 ggr 5 %, 10 ggr 10 %, 20 ggr 20 %, 50 ggr 25 %. Annons bör vara inlämnad senast måndag f. m.
---	--	---	--	---

Lotten Lagerstedt.

En rik och välsignelsebringande verksamhet adlas icke genom yttre utmärkelser, den har sitt värde i sig själf. Det yttre erkännandet har blott det med sig, att det fäster den stora allmänhetens blickar på personen, som står bakom.

När Stockholms Hushållningssällskaps förvaltningsutskott föreslog, såsom nyligen skett, fröken Lotten Lagerstedt till erhållande af Hushållningssällskapets silfvermedalj, var detta en händelse af ganska liten betydelse, ett fattigt yttre vedermäle för hennes långa och gagnarika verk. Men den ger en direkt anledning till att draga upp om äfven blott de yttre konturerna af hennes lifsgärning.

Fröken Lagerstedt är Göteborgsbarn. Hon erhöi sin uppfostran i Kjellbergiska flickskolan och kom redan som 17-årig ut som guvernant samt har ända tills helt nyligen, ehuru snart 70-årig, ägnat sig åt lärarinneverksamhet på olika områden. Genom understöd af konsul Oscar Ekman, på hvilkens kontor fadern i flera år varit anställd, sattes fröken L. i stånd att i Tyskland utbilda sig till Kindergartenslärarinna, och efter sin hemkomst 1865 anställdes hon vid den s. k. Barnleksalen, Sveriges första Kindergarten. Då denna jämte den därmed förenade förberedande skolan öfvertogs af det nybildade Elementarläroverket för flickor, medföljde Barnleksalens lärarinnor, och fröken L. fortsatte att undervisa där

Promenaddräcker och Kappor

Vår stora mellangren rekommenderas.
Elegant smak! Solidit arbete! Förmånliga priser!

GUSTAF HOLMBLOMS KAPPAFFÄR, NORRMALMSTORG

G. Holmbloms

i olika ämnen och klasser under nio år, tills hon erhöill en särdeles förmånlig plats som lärarinna i en framstående skotsk familj, där hon under tio år, dels i London dels på olika platser i Skottland, hade rika tillfällen att studera social och filantropisk verksamhet. Hennes elevs fastrar voro de två framstående kvinnorna, Flora och Louisa Stevenson, hvilkas verksamhet lämnat så djupgående spår i Skottlands undervisningsväsende — den förra som mångårig ordförande i Edinburgs skolstyrelse, där hon var förkämpe för praktiska reformer, för barnskydd m. m., den senare som skolkökssakens varma befrämjare. För att stödja denna saks utveckling stiftade hon Edinburgh Training School of Domestic Economy samt var i många år ordförande i dess styrelse. Det var genom hennes inflytande, som fröken L:s intresse för skolkökssaken väcktes. Genom några bref hon under denna tid skref till Göteborgs Handelstidning lyckades hon intressera flera personer för denna sak, och det var åter konsul Ekman, som trädde emellan och bekostade hennes vistelse i Glasgow, där hon 1890 aflade examen som lärarinna i huslig ekonomi. Då strax därpå fröken Eva Rodhe i Göteborgs folkskolestyrelse väckte förslag om inrättande af skolkök för folkskolans flickor, anförtroddes åt fröken L. att ordna det första skolköket i denna stad. Intresset spred sig till andra städer, till Lysekil, Malmö m. fl., och behovet af lärarinnor, utbildade för denna verksamhet, ledde till att fröken L. startade en kurs för detta ändamål. Den lärarinnekurs fröken Brolinson 1890 började i Stockholm hade nämligen upphört på grund af föreståndarinnans sjuklighet, och lärarinnekursen vid Göteborgs skolkök måste därför upprepas. Snart beviljade riksdagen på förslag af en bland Göteborgs riksdagsmän ett välbehöfligt statsunderstöd för dylika kurser i Göteborg, Uppsala och Stockholm. Fröken L. fortsatte till 1898 att undervisa 6—10 lärarinne-elever årligen, och därjämte skötte hon ensam den teoretiska och praktiska undervisningen vid ett skolkök med 24 elever, tills under de sista två åren en biträdande lärarinna anställdes till hennes hjälp.

För ännu två uppslag på detta verksamhetsområde har det blifvit fröken Lagerstedt förunnat att vara den väckande och bärande kraften. Från våra grannländer Norge, Danmark och Finland, där fröken L. med sitt vakna sinne studerat skolköksakens utveckling, hämtade hon goda idéer, hvilka omplanterades och blefvo fruktbarande på svensk mark, nämligen de flyttande skolköken och demonstrationskurserna för husmödrar. Fröken L. höll på Sol-lum i Bohuslän våren 1901 den första flyttande skolkökskursen i Sverige, delvis bekostad af fru Hulda Mellgren, delvis af konsul Oscar Ekman, som alltjämt understödde denna sak och ägnade den varmt intresse. Hösten 1906 höll fröken L. efter ett besök vid fröken Lauridsens Husholdningssemi-

narium vid Sorö de första husmoderskurserna, en vid Bjärka-Säby, bekostad af herr Oscar Ekman, den andra vid Åtvidaberg, bekostad af baron Adelsvärd. Dessa två kurser, liksom de flyttande skolkökskurserna fyllde ett verkligt behof. Till de förra kommo 70 husmödrar, som troget under 20 lektioner med lifligt intresse följde undervisningen. Stockholms läns hushållningssällskap har upptagit denna idé, och fröken L. har på uppdrag af detsamma hållit de tre första husmoderskurserna inom länet, vid Hargs och Gustafsbergs bruk samt i Vaxholm. Sällskapet kommer att upprepa dessa kurser hvarje år med hjälp af de tre unga lärarinnor, hvilka under fröken Lagerstedts ledning fingo öfva sig i detta undervisningssätt.

Under de sista åren bosatt i Stockholm, har hon flitigt användts att föreläsa vid småbrukarekurser på den s. k. Kvinnornas dag, dels och mest inom Linköpings, Stockholms och Uppsala län.

Svenska Sällskapet för Nykterhet och Folkupfostran har också upptagit skolköksverksamheten på sitt program, och under några år biträdde fröken L. Sällskapet med ordnandet af flyttande kurser till dess denna verksamhet 1908 delvis indrogs.

Till ledning för undervisningen i skolköket har fröken Lagerstedt utarbetat tvänne kokböcker samt en liten Hjälpredda för skolköklärarinnor. Dessa böcker ha utgått i öfver 40,000 exemplar. Den större af dessa, »Kokbok för skolkök och enkla hem», utarbetades tillsammans med en finsk kamrat från Glasgowkursen och har i såväl finsk som svensk upplaga utgått i omkring 60,000 exemplar. Dessutom har hon utarbetat Husmoderns Almanacka samt Rengöringsreglor för köket och diskrummet. Alla dessa ha utkommit på Norstedts förlag. På d:r Wretlinds uppmaning har hon för Hälsovännen skrivit ett litet häfte om Sjukmat.

Med outtröttligt nit och största oegennyttia har fröken Lagerstedt utfört sin lifsgärning, drifven af kärlek till de små hemmen i vårt älskade fosterland.

G.

Är det icke med folkens som med den enskildes utveckling; ha icke äfven folken sina slyngelår? Lifvet och friheten försöka sig på mångahanda sätt, innan de komma till medvetande. Men finnes en evig sanning, ett evigt godt och rätt, så måste de äfven göra sig gällande hos dem som i frihet få söka efter dem. Och då fördunstar öfverdriften, då rättas missbruken af sig själfva. Om uppfostran kväfver den fria yttringen, kväfver han äfven själfmedvetandet och individens eller folkets uppgång till en i frihet klar och ädel personlighet. — — — Rysslands frihetsanda, när den en gång brister ut, kommer att vända upp och ned på hela jättkroppen och — gifve Gud blott på *den!*

Fredrika Bremer (1843).

NYHETER
Eleganta, Stilenliga, Smakfulla.
DAVID ANDERSEN & Comp.
Hofjuvelerare.
4 Fredsgatan 4.

Centralstyrelsens i L. K. P. R. 7:de årsmöte.

Andra dagens möten och förhandlingar.

Mötets andra dag, tisdagen den 11 jan., inleddes förhandlingarna med fru A. Wicksells föredrag öfver den internationella rösträttsrörelsens betydelse för den nationella. Fru W.

påvisade hurusom i våra dagar nästan alla frågor kommit upp till att blifva af internationell art, men att *graden* af internationalitet växlade. Den kvinnliga rösträttsfrågan, internationell på grund af dess teoretiska och principiella förutsättningar, kan emellertid naturligt nog icke vara det i samma grad som t. ex. försvarsfrågor och tullfrågor. Men rösträttsfrågans internationalitet innebär att hvarje enskild människa, som är intresserad af denna fråga, kan arbeta för den i hvilket land som helst, betingelserna äro öfver allt i det stora hela desamma, endast praktiska skiljaktigheter förefinnas i de olika länderna. De större steg, som tagas framåt i det ena landet, verka äfven framåt i de andra. De skilda länderna ha mycket att lära hvarandra, metoder, arbetssätt, organisationer. Här hemma ha kanske i allmänhet blickarna riktats allt för litet på den utländska rösträttsrörelsen, vi måste klargöra för oss värdet för vår nationella rösträttsrörelse af att följa med den internationella. Därför vore det särdeles lyckligt för att hos oss väcka ett starkare intresse för företeelserna i utlandet om den Internationella Alliansen nästa år samlades i Sverige, slutade talarinnan.

Sedan fröken Signe Bergman i samband med detta uttalande redogjort för den villkorliga inbjudan, som Sveriges representanter vid kongressen i London sistlidet år framförde på grund af kongressmedlemmarnas uttalade önskan att kongressen 1911 måtte förläggas till Sverige beslöt mötet med acklamation, att kongressen skulle äga rum i Stockholm, på tid som af V. U. skulle närmare bestämmas. En förberedande kommitté för ordnandet af kongressen tillsattes, bestående af V. U. samt fruarna Petrini, Hagen och Carlberg. Önskan uttalades, att de olika föreningarna till betäckandet af kostnaderna för kongressen skulle tillskjuta samma antal kronor som medlemsantalet. I samband med kongressfrågan beslöts utsläppandet af ett rösträttsbrefmärke, till hvilket skisser förevisades, samt uppdrogs åt V. U. att i samråd med en konstförständig person bestämma färger för den svenska rösträttsrörelsen. Förslag förelåg på gult, hvitt och gredelint, hvilka äfven förevisades i prof. Valet kommer nu att stå mellan dessa färger och ljusblått, orange och mossgrönt.

Det af en kommitté förberedda stadgeändringsförslaget, gående ut på att lokalföreningarna i de skilda länen skulle uppgå i länsförbund, förorsakade en längre diskussion, där den åsikten emellertid gjorde sig gällande, att en sammanslutning i länsförbund ej vore önskvärd. Lokalföreningarna stodo nu i direkt förbindelse med högsta ledningen, något som verkade lifvande och eggande på arbetet, detta direkta samarbete skulle komma att upphöra genom sammanslagningen. Sammanslutningen i länsförbund vore dessutom praktiskt olämplig, framhölls det, inom de stora länen, exempelvis Norrland, där afstånd och dåliga kommunikationer omintetgjorde de fördelar, som annars skulle ligga i att länsförbundet kunde närma de olika föreningarna inom länet till hvarandra.

Frågan afgjordes med att mötet afslog stadgeändringsförslaget.

De tre därpå följande föredragen: Böra kvinnorna under några förhållanden låta partiintresset gå före rösträttsintresset? af fröken Signe Bergman, Huru skola kvinnorna bäst göra sina kraf gällande vid landstingsvalen, af d:r G. Petrini, och Kan Landsföreningen, utan att äfventyra rösträttsföreningarnes bestånd, påbjuda valagitation? af fröken J. Wallerstedt, hvilka till innehållet nära berörde hvarandra, föranledde en längre och lifligare diskussion, kring hvilken hufvudintresset af dagens förhandlingar kom att knyta sig. Fröken Bergman lämnade en öfersikt af de olika politiska partiernas förhållande till den kvinnliga rösträttsfrågan från dess tidigaste skede och fram till den tidpunkt, då frågan blef en aktuell politisk fråga. Hvad kvinnorna härunder fått lära sig var att vänta — och vänta få de ännu göra. Men hvar hade frågan nu stått, om kvinnorna ej själfva därunder arbetat fram sin sak, om de hade stått och väntat på att männen skulle göra något för dem. Det är genom kvinnornas eget intensiva arbete och oförtrötade agitation, som saken förts fram till sin nuvarande aktualitet. Arbetet får ej heller nu stanna af. Nu ha kvinnorna ett nytt vapen i sin hand, som deras motståndare medvetet eller omedvetet gifvit dem, den kommunala rösträtten. Den måste de nu fullt utnyttja för att genom den komma fram äfven till politisk rösträtt. Ingen fråga är för kvinnorna större och viktigare än detta. Och huru skulle männen kunna sätta kvinnornas rösträttsfråga främst, om kvinnorna ej själfva göra det. Man måste fordra att kvinnorna ha så stor själfaktning att de stå upp för sin egen sak. Vi se huru hos männen fosterlandsintresset oftast blir lika med partiintresset, hos kvinnorna måste det bli lika med intresset för deras egen fråga. Den måste åtminstone för dem själfva vara partibildande. Och att använda ett valtillfälle för att arbeta för egen sak är naturligt, kvinnorna få nu ej låta detta gå sig ur händerna. Vid de stundande landstingsvalen måste de gå fram som parti och arbeta för sin fråga. De måste i allt behärska situationen, ej se åt höger eller vänster,

HASSELBACKENS

blandning rekommenderas som ett utmärkt godt delikatesskaffe.

Plantage-Kaffebränneriet,

Humlegårdsgatan 20 - Stockholm.

Rikst. 36 68.

Allm. 54 41.

endast arbeta på sin sak. Ju större sak, dess kraftigare tag och desto rikare bättre seger.

D:r Petr'ni framhöll huru oerhördt intressanta de stundande landstingsvalen äro, emedan de inverka på Första kammarens sammansättning. Huru kvinnorna skola ställa sig, beror på huru valen kommer att ske. De kommunalt röstberättigade kvinnorna ha rätt att rösa på landstingsmän; mycket viktigt vore, att kvinnorna sökte komma med i valkommittéerna. Detta torde väl ej vara så svårt för de liberala och socialdemokratiska kvinnorna; däremot kräver det af högerkvinnorna stora ansträngningar, då dessa kanske ej så villigt tagas med af sitt parti. Men just därför fordras det, att de gå med på valmötena, interpelera kandidaterna angående deras ställning till den kvinnliga rösträttsfrågan, att de söka komma in i valkommittéerna och på allt sätt söka göra sitt inflytande gällande till fördel för den egna saken. Och framför allt måste de gifna kvinnorna själfdeklarera för den inkomst de kunna ha — och som känt är behöfver den endast vara minimalt ringa — för att de skola få sin egna debetsedel och ha rätt att rösa. — En sak som kvinnorna ej få släppa af utan framför allt måste arbeta vidare på är att de äfven må blifva berättigade att inväljas i landstingen.

Fröken Wallerstedt såg valagitationen ur annan synpunkt än de föregående talarna och befarade att möjligen kvinnornas vänner i riksdagen skulle kunna använda densamma mot rösträttsrörelsen. Hufvudsaken vore att kvinnorna finge behålla sina nuvarande vänner och vinne ännu många flera. Kvinnorna måste så använda sin rösträtt, att de förverkligade de förutsättningar och kraf, som rösträttsvännerna ställa på dem.

Under den därpå följande diskussionen framhölls den synpunkten, att ingen behöfde agitera mot sitt parti och sitt samvete, inom alla politiska partier funnes väl anhängare af den kvinnliga rösträtten, hvilka också vore goda och dugliga kommunalmän. Med afseende på taktiken vid de kommande valen antogs följande resolution:

Centra'stylesemötet uppmanar kvinnorna att särskildt med hänsyn till Första kammarens blifvande sammansättning lifligt deltaga såväl i förberedelserna till landstingsvalen som i själva valen, samt därvid verka för att frågan om kvinnans politiska rösträtt vinner tillbörligt beaktande.

Förmiddagens stora ögonblick var när mötets ordf. d:r Lydia Wahlström reste sig och för egen räkning tog ordet för att i hvad man nästan skulle kunna kalla en politisk trosbekännelse praktfullt frikostigt ge sin stora och själfständiga personlighets syn på tidens frågor. Det var ljudlöst tyst i salen, när hon, från att ha vidrört den för historikern naturliga, på många punkter skeptiskt analyserande uppfattning som var hennes, öfvergick till att tala om det starka lifsintresse, som kvinno-saken blifvit för henne. Och det var under handklappningar som aldrig ville sluta, som hon gjorde sammanfattningen af sitt tal en kraftig uppmaning till kvinnorna att nu föra fram sin sak på det mest effektiva sätt, hvilket vore att arbeta för en ombildning af Första kammaren i den riktning som

är förmånlig för den kvinnliga rösträttsfrågan. Och detta behöfde icke för någon vara ett kränkande af samvetsömheden.

Dagens förhandlingar afs'utades med att mötet beslöt uppmana lokalföreningarna att anordna kommunala upplysningskurser samt att mötet uttalade sig för nödvändigheten af att kvinnor gjordes valbara till landstingen.

Hälsningstelegram afsändes till Mrs Chapman Catt samt till fröken Marlina Kramers, Internationella rösträttsalliansens sekreterare, som underrättades om mötets beslut att inbjuda alliansens medlemmar till kongress i Stockholm 1911.

Härmed voro förhandlingarna afslutade, och Landsföreningens 7:de Centrals yrelsemöte upplöstes med några korta ord af ordföranden.

Det är med starkt uppskattande af de väl skötta förhandlingarna, af det värdiga sätt, hvarpå alla diskussioner, äfven de mest brännande, förts och af den politiska mogenhet, hvilken man godt kan säga på alla händer lades i dagen, som man kan blicka tillbaka på det afslutade mötet. De kvinnliga rösträttsföreningarnas representanter i Centralstyrelsen ha därmed gifvit ett bevis på att de äro vuxna det medborgarskaps förpliktelser, hvilket vägras dem — från åtskilliga håll just under förväändning af att kvinnorna ej besitta politisk mogenhet. Man hade kunnat önska att våra motståndare varit i tillfälle att följa förhandlingarna och debatterna under det pågående mötet. Det allmänna omdömet hade med säkerhet måst modifieras.

Aftonens stora offentliga möte, som hölls i Högre allmänna läroverkets högtidssal, öppnades med några hälsningsord af fröken Adèle Wetterlind. Sedan "Du gamla, du fria" afsjungits, besteg fröken Anna Whitlock talarstolen. I klara drag tecknade hon den svenska rösträttsrörelsens historia fram till den punkt där vi nu stå, sedan Första och Andra kammaren den 24 april sistlidet år så tydligt gaf oss besked om hvar vi ha våra vänner och våra motståndare. I två af de nordiska länderna, yttrade talarinnan, ha kvinnorna redan erhållit politisk rösträtt, troligen få äfven de danska kvinnorna det inom kort. Vi stå då här i Norden ensamma efter. Är det därför att de svenska männen ha en lägre uppfattning af sitt lands kvinnor än de andra nordiska ländernas män, eller är det därför att de äro besjälade af mindre framtidstro och reformvilja? Båda delarna vore bittert att tänka. Men vi kvinnor måste arbeta vidare för vår sak och framför allt nu begagna oss af de nya maktmedel vi fått genom den nya kommunalförordningen. Kvinnorna måste först af allt taga en kraftig del i landstingsvalen, en intensiv propaganda måste bedrivas. Fröken W. slutade med att säga, att männen förebrå kvinnorna att de ej ta parti för särskilda frågor, men gif kvinnorna först rösträtt och va barhet, så skola de sedan tillföra de olika partierna sina egna åsikter och därmed nya synpunkter. Kvinnorna skola veta att vinna männen så att dessa bli glada öfver deras hjälp, och det är med männen för fosterlandet, som kvinnorna vilja arbeta.

Sedan Huskvarna hembygdskör afsjungit ett par sång-

nummer, talade folkskoleinspektören, riksdagsmannen C. R. Johansson.

Han framlade de skäl som ställt honom i de kvinnliga rösträttsvännernas led, hvilket vore uppfattningen om att rättsbegreppet i allt måste förverkligas här på jorden. Rätten, ej makten, måste vara normerande för alla förhållanden, och i rättens samhälle finns ingen plats för den uppfattningen, att kvinnorna skola ställas utanför. Att bevilja kvinnorna politiska rättigheter är att förverkliga rättsbegreppet, och detta är ett af stegen, som för fram mot idealsamhället, där ej längre maktbegreppet råder. Samhället behöfver för sin välfärd kvinnans insats i det sociala och politiska lifvet. Ju förr kvinnorna erhålla rösträtt, slutade han, dess bättre för samhället.

Sedan kören sjungit ännu några sångnummer, framträdde d:r Lydia Wahlström och lämnade en intressant utredning af förhållandena i de länder, där den kvinnliga rösträtten redan är genomförd. Med de fakta och siffror d:r Wahlström lämnade, torde hon, som hon själf yttrade, ha företrätt den utlofvade utredningen, som ännu icke hunnit bli färdig. Af största intresse var att taga del af de påvisbara verkningarna af kvinnornas deltagande i ordnandet af de samhällseliga angelägenheterna i de fyra amerikanska staterna, där kvinnorna ha rösträtt, samt på Nya Zeeland. Politiken diskuteras nu i hemmen i stället för på krogarna, en påtaglig rensning af det politiska lifvet har följt med kvinnans inträde i det samma, kvinnorna ha tydligen påverkat genomförandet af samhällsnyttiga reformer, särskildt en del skolreformer, spritintresset har till dels kraftigt undanträngts af kvinnornas arbete för alkoholismens bekämpande. Från förhållandena i dessa aflägsna länder öfvergick d:r W. till rösträttsfrågans läge hos oss, framhållande att den nu kommit ur principskedet och blifvit politiskt aktuell. Kvinnorna måste sköta sig så, att deras motståndare ändtligen få klart för sig, att de ha att räkna med kvinnorna. Genom den kommunala rösträtten ha kvinnorna fått inflytande, de måste begagna sig af detta.

Efter ytterligare ett sångnummer höll öfverlärare A. Dalin ett föredrag, hvori han, utgående från ett konkret exempel, framhöll orättvisan i att kvinnorna ej innehade politiska rättigheter. Han kallade detta ett öppet sår af orättfärdighet, som samhället måste se till att få läkt. Att förneka ena hälften af samhället vore att angripa samhällets grundvalar.

Med detta föredrag var mötet avslutadt, och man begaf sig till den lokal, där ett festligt samkväm med supé arrangerats, hvartill centralmötesdeltagarna gästfritt inbjudits. Kvällen förlöt under den mest angenäma samvaro. Fröken E. Olsson, Jönköping, tackade mötesdeltagarna, och d:r Lydia Wahlström talade för Jönköping och rösträttsrörelsen. För den sistnämnda utbragtes ett fyraldigt lefve, dock under protester från några enskilda, som funno sig hastigt nog för att förklara, att den skall lefva för att dö — snarast möjligt på grund af fylldt värf. Det glada sorl, som följde på denna protest, var ett uttryck för segervisshet — och det var med en stark känsla af att den sak går fram mot seger, för hvilken det kämpas med

så kraftiga tag som den svenska rösträttsrörelsen, som man skildes åt på Jönköpingsmötets sista dag.

I anslutning till mötet föreläste fru Emilia Broomé på onsdagen för medlemmar af F. K. P. R. om sättet att leda förhandlingar.

Ellen Kleman.

Kvinnor i kommunalförvaltningen.

BETZY KJELSBERG.

Norges första kvinnliga fabriksinspektör och stadsfullmäktigen sedan sex år tillbaka i Drammen fru Betzy Kjelsberg, som förliden vecka gästade Stockholm, höll där på inbjudan af Stockholms F. K. P. R. ett af en talrik publik åhördt föredrag, hvarunder hon framlade sina erfarenheter från den redan långa tid hon aktivt deltagit i de kommunala ärendenas förvaltning i sin hemortsstad samt för de norska kvinnornas användning i kommunala värf. För de svenska kvinnorna, som nu stå inför begynnelsen af en dylik verksamhet, är det af största intresse att höra den personliga erfarenheten tala, och det var med liflig uppmärksamhet, som de närvarande följde det sakrika och ledigt framförda föredraget.

Talarinnan började med att gifva en kort öfverblick af den kvinnliga rösträttens, den kommunala som politiska, segrar i Norge. När Norges kvinnor pingstafton 1901 erhöilo sin kommunala rösträtt, — visserligen icke allmän, det existerar en skattecensus, som ännu utesluter 200,000 af 500,000 — var jublet stormande. Det var den första stora segern, och när den politiska rösträtten beviljades 1907, var hänförelsen icke på långt när lika stor. Då blef ju också med den återigen skillnaden i röstbeviljning åt kvinnor och män vidhållen, och att denna princip ännu en gång tillämpades verkade nedslående. De norska kvinnorna gifva sig ej därmed till tåls, och de arbeta också vidare för allmän och lika rösträtt med männen.

De norska kvinnorna kommo snart in i kommunala nämnder öfver hela landet, för närvarande sitta öfver

200 kvinnor i styrelser. I Drammen finnes på 60 stadsfullmäktige 10 kvinnliga. Fru Kjelsberg framhöll den stora vikten af att kvinnorna komme in i de förberedande utskotten, där kunde de uträtta ofantligt mycket, men å andra sidan, var det ett stort arbete de därmed togo på sig. I Kristiania, Stavanger, m. fl. städer hade kvinnorna kommit in i utskotten. Det hade varit ett oerhördt arbete, men de hade visat sig vuxna uppgiften.

De frågor som af kvinnliga stadsfullmäktige tagits upp hade varit många små frågor, men betydelsefulla nog i etiskt afseende samt till hygienens befrämjande. Så t. ex. hade lagförbud för barn under 15 år att sälja tobak af dem bringats i verkställighet, likaså förbud att sälja öl eller spirituosa till barn på kaféerna, kontroll öfver biografteatrar samt restriktioner i försäljning af Nick-Carter-litteratur hade åstadkommit. En effektivare kontroll öfver födoämnen hade på sina håll kunnat upprättas.

I fattigvårdsstyrelserna hade kvinnorna varit mycket verksamma, i handelsrätten hade de kommit in, och i

Drammens handelskammare sitter en kvinna; i fängvårdsstyrelser voro de också med. Som särdeles önskvärdt framhöll fru K., att kvinnorna borde komma in i byggnadskommisioner, det är kvinnorna, som kunna förstå sig på att bygga h e m m e n.

De norska kvinnorna kunna äfven sitta som jurymän, och fru K. framhöll att kvinnorna särdeles samvetsgrant och väl fylla detta uppdrag. Själff hade fru K. under ett lagmansting i Drammen suttit som ordförande i juryn i fem mål. Första gången valdes hon med knapp majoritet, de fyra sista gångerna enhälligt.

Konklusionen gör sig själf, man förstår att hon skötte sig väl den första gången.

Till sist framhöll fru K. hvilken god förberedande skola kommunalförvaltningen är för kvinnorna för deltagandet i det politiska lifvet. Och med en blick ut öfver våra förhållanden slutade fru K. med att önska, att de svenska kvinnorna snart måtte få den politiska rösträtt, som de så energiskt arbetat för i så många år.

Anna Lundqvist-Sörensen.

Hon har icke kämpat för rösträtten och ej arbetat för kvinnosaken, och ändå vågar jag påstå finnes det icke många kvinnor hos oss, som i lika hög grad som Anna Lundqvist-Sörensen gagnat kvinnosaken.

De, som minnas en 12, 15 år tillbaka i tiden komma måhända ihåg den lilla byrån för platsanskaffning och för förmedling af inackorderingar och uthyrning af rum, som var inrymd i en liten våning vid Klarabergsgatan.

Det var denna lilla byrå, som skulle bli fältet för A. L.-S:s blifvande verksamhet, den sedan öfver hela Sverige kända stora agentur- och förmedlingsbyrån, den välkända Th. Tjäders byrå. Af en händelse kom hon dit upp en dag för att hyra ut en våning. Hon hade då aldrig i sitt lif ägnat sig åt affärer eller suttit på en kontorsstol, men besöket blef likväl afgörande för henne. Hon började lifligt intressera sig för affären och kort därpå, tack vare några förmögna vänners stöd, öfvertog hon densamma. Detta var 1896. På hösten samma år flyttade byrån in i huset nr 12 Brunkebergstorg. Det var då visserligen ej den eleganta, om ägarinnans utsökt fina smak vittnande byrån, som sedan inrymdes där, men i detta samma hus gjordes dock de första stora affärerna.

Tack vare Anna Lundqvists okufliga energi, hennes öskan att komma fram och hennes fenomenala arbetsförmåga, öppnades det så småningom allt flera afdelningar. Trots det att hon snart hade en hel

stab med biträden under sig, alla kvinnliga naturligtvis, förblef hon hela tiden själen i affären. A. L. var den första på morgonen på sin plats och långt efter sedan biträdena hade gått, satt hon ännu kvar vid skrifbordet. Hon unnade sig hvarken hvila eller nöjen, och det har icke någonsin händt att byråns chef af någon sökts förgäves. Intet kunde distrahera henne, arbetet var hennes allt. Och arbetet ställde stora kraf på henne.

Som exempel bör nämnas, att under första hälften af 1906 de förmedlade fastighetsaffärerna gingo upp till det ansenliga beloppet af 5,000,000 kr.

Snart förmedlades de flesta större fastighetsaffärerna genom Th. Tjäders byrå. Det stora förtroende A. L.-S:s personlighet och omutliga redbarhet ingaf hennes kunder, gjorde att köparen eller säljaren af ett hus lugnt litade på hennes råd. Hvar och en som någon gång haft att göra med A.L.-S. förstod att hon ville sina kunders bästa. Hon var lika intresserad och lika älskvärd, när det handlade om uthyrning af ett par rum, som skulle inbringa en femma, som när det var frågan om ett miljonköp. Hellre fick en affär gå om intet än att hon hade sin hand med i spelet om en transaktion, som icke var fullt ärlig och korrekt. Därtill var A. L.-S. diskret som få män, och erfarenheten hade gjort henne till en fin psykolog.

Hvad vi sätta fullt så högt som att hon drivit upp en liten förmedlingsbyrå till det stora affärsföretag det sedan blef, det är att männen, äfven de

värsta antifeministerna, genom henne fingo aktning, ja respekt för en kvinna, för en kvinnas ord och en kvinnas råd.

Med sitt ovanligt klara hufvud och säkra blick förenade A. L.-S. en fint utvecklad smak. De få som haft förmånen att besöka hennes privatvåning kunna utan öfverdrift säga att den nästan liknade ett museum för konst och konstslöjd.

I sin toalett röjde hon intet af det som vi skulle förmoda behöfver vidlåda en person, som dagligen rör sig bland folk ur de mest olika miljöer. Hon var alltid elegant i hvarje detalj, hennes säkra, älskvärda sätt och diskreta uppträdande kom en aldrig att glömma, att man hade att göra med en bildad dam, vare sig hon gjorde upp en affär på byrån eller förhandlade med arbetare vid ett bygge.

Efter 10 års sträfsamt arbete mötte hon en dag sitt öde — ett helt vanligt kvinnoöde. Stadsarkitekten Salomon Sörensen besökte Th. Tjäders Byrå för att afhandla en försäljning, och ett år senare, efter att ha försålt affären till ett aktiebolag, lämnade Anna Lundqvist Stockholm för att såsom stadsarkitekt Sörensens maka bosätta sig i Malmö och vände därmed affärerna för alltid ryggen.

Blott två år af den så väl behöfliga hvilan blef henne unnad, en lång och allvarsam sjukdom gjorde slut på hennes lefnadsbana vid knappt fyllda 50 år.

N. K—ger.

Litteratur.

Ottilia Adelborg: Från Gagnä-mäns näs. Skrifter och ritningar. Albert Bonniers förlag, Stockholm.

Det är svårt att sätta någon rubrik på den lilla vackra boken med den underliga titeln, som får sin förklaring i mottot ur Wallenii härliga gamla dalvisa. Det är ingen orisbeskrifning, ehuru det hela rör Gagnefbygden. Det är ingen folkloristisk samling, om än mycket däri är af stort intresse äfven ur sådan synpunkt. Det är ingen genomförd folkliifskildring och framför allt inga turistminnen. Det är något alldeles för sig, fängslande som en förut osedd blomma, när den möter vandraren vid en bergbestigning.

Att svärma för Dalarna är på modet, men få taga sin kärlek så på fullt allvar som Ottilia Adelborg. Hur har hon ej lefvat sig in i och studerat sitt Gagnef, natur och människor och de ännu kvarlevande dragen af gammal bondekultur! Hvad ingen turist under en flyktig beröring med folket kan komma åt, det har osökt mött henne då hon i årtal lefvat med i byns lif; och hennes by ligger vid sidan af stora stråkvägen till Siljan och är jämförelsevis oberörd.

Ottilia Adelborg har många vänner i byn från kyrkvaktaren till Kerstimors Ole, men gummorna och barnen lägga dock mest beslag på hennes intresse. Man ser de

små gulkoltingarna med deras rosiga ansikten för sig, då de på söndagsmorgnarna rustas till kyrkfärd eller ute på kyrkogården flocka sig kring gamle postfars kista; och deras naiva och troskyldiga funderingar om himmelen äro dråpligt återgifna. Och "gummornas kära lilla rad", de små snälla och tåliga gummorna, huru pietetsfullt äro de icke framställda, det skrynkliga ansiktet som klarögd blickar emot oss i en af de bästa teckningarna ej mindre än det som skymtar bakom orden i "gamla mor, som ville gå hem".

Om det är något som ligger Ottilia Adelborg mer om hjärtat att skildra än byn och de små byarna rundt omkring, så är det buorna och fäbodlivet. Hon berättar om buvägarna, som draga fram genom skog, öfver myrar och nöta gråstenshällar, så att man riktigt känner hvilken fröjd det varit för henne att vandra på dem och möta färdefolk och klöfjehästar. Och än mer — man får en föreställning om att det lif, som här rör sig, har sina rötter långt bort i tiderna.

Buan är något ännu primitivare än byn, en liten utpost af mänsklig kultur uppe på vidderna; och liksom det är en högtid för byfolket att draga dit upp i en lättare luft och till friskt sommarlif i skog och mark, så tyckas de också bli meddelsammare och öppenjärtigare där uppe. Det är en kvällstund vid den flammande spiseelden i en liten grå fäbodstuga med vildskogen bakom knuten, som de glömda sägnerna få lif igen.

Ungefär sådan var nog också omgifningen, då Ottilia Adelborg fick del af de egendomliga minnen, som hon upptecknat under titeln "Läserirörelsen" — en sällsam blandning af blåkullafantasier, svärmisk religiositet, lik Dalaböndernas i "Jerusalem", och nykter praktisk syn på tingen. I den andra uppteckningen, "Kungsresan", är det senare draget öfvervägande och Gagnefemor berättar sina upplevelser i Stockholm, som kulminera i ett samtal med drottningen, med en humor, så mycket dråpligare som den är omedveten, Gagnefemor finner sig väl tillrätta i den främmande omgifningen och låter ej för mycket imponera på sig, det märker man.

Hur väl Ottilia Adelborg gjort sig förtrogen med den bygd, där hon nu har sitt hem, och med dess betydelse tiderna igenom, — och det lika mycket genom egna iakttagelser som genom böcker — det visar sig bäst af den första skildringen i hennes bok, "Landsvägar". I en skjutspojkes skepnad bjuder hon läsaren på en färd öfver åsen mellan älfvarna ned till flottbron öfver Österdalälven, "Långgattu" fram förbi Gagnefs kyrka och vidare ända till sockengränsen mot Ähl; och den skju'spojken vet att berätta om mångt och mycket, om "alla de olika tidens folk som dragit fram här", om trafiken på älven och "gangandet" öfver näset förbi forsarna. Man ryckes ovillkorligen med af hans lifliga skildring och man känner sig öfvertygad att hans tydning af namnet Gang-näf är den enda riktiga.

Konstnären Ottilia Adelborg har länge hört till dem, hvilkas arbeten i vida kretsar mottagas med glädje och förståelse. Flertalet teckningar och vignetter i hennes nya bok bära också prägeln af hennes originella stil och

förmåga att i några få, raska drag träffa det karakteristiska. Men denna gång ha teckningarna ej varit hufvudsak. Många af de nya intryck, som mött Ottilia Adelborg i hennes nya hem, ha varit af den art, att det fallit sig naturligare att forma dem i ord; och de ha varit starka nog att tvinga sig till form. Låt vara att boken i stilistiskt afseende är ojämn, i de mest helgjutna och betydande skildringarna, (Landsvägar, Fäbodvägar, Postfars begrafning och andra) såväl som i de lätta ögonblicks-

bilderna, fulla af lekande humor och friskhet, (Maseskorna, Ute på Löten, En etikettfråga) är intrycket af personlig stil lika starkt som i teckningarna. Något genuint, något af äkta svenskt i natur, typer och bygdelif, sedt med konstnärsoäga och konstnärligt framställt, det är hvad Ottilia Adelborg ger oss med det bästa i sin bok, hvilket uttrycksmedel hon än använder. Och det vill man ha mer af.

SIGRID LEIJONHUFVUD.

Marianne von Willemer.

Af Sigrid Platen.

(Forts. från N:r 2.)

Vid den tid då Mari Ana Jung några veckor före sitt giftermål sammanträffade med Goethe torde hennes älskvärda liflighet och spelande kvickhet ha stått på sin höjdpunkt. Det var första gången efter moderns död, som Goethe återsåg fädernestaden, och måhända fann han i Mariannes sjäfulla, glada väsen någon ersättning för den saknade "fru Aja," ehuru det egentligen icke förefanns någon själsgemenskap mellan dessa båda kvinnor. Marianne säges ha föga tilltalats af den goda "Frau Rath," i hvilken väsen hon egendomligt nog fann något "visst fränstötande". Men med åren skulle sonen i fru v. Willemer finna en ny, lika god föreningslänk, som modern förut varit med den älskade fädernestaden. Den genom fru Goethes död 1808 afbrutna förbindelsen med "Rhein, Main och Neckarbygden" och alla de små sändningarna mellan Frankfurt och Weimar skulle senare förmedlas genom denna i lika grad honom hängifna och tjänstvilliga kvinna, och det goda förhållandet dem emellan skulle först afbrytas med hans död.

Med visshet kan det ej sägas huru många gånger de båda sammanträffade vid detta första besök. Den dag Goethe tillbringade på Gerbermühle hos sin mycket värderade vän Willemer, med hvilken han länge korresponderat i litterära ämnen, var Marianne ej tillstädes. Willemers dotter, fru Rosette Städel, som vid detta tillfälle skötte värdinneskapet och som förut synes ha hyst någon fördom mot Goethe, anförtror samma afton sin dagbok följande entusiastiska utgjutelse:

Den 18 september 1814. Tillbragte dagen med Goethe på Gerbermühle. Hvilken man och hvilka känslor han ingaf mig! Att blott ha sett denne man, hvilken jag föreställde mig som en tvär, otillgänglig tyrann, och så istället hos honom finna ett älskvärdt, för hvarje intryck öppet sinne, en man, som man måste barnsligt älska och åt hvilken man ville helt förtro sig! Han är förvisso enastående. Denna mottaglighet, denna djupa begåfning och på samma gång detta värdiga lugn. Hela naturen, hvarje grässtrå, ton, ord, blick talar till honom, och allt omskapas i hans själ i känsla och bild. Och hur lefvande förmår han ej återgifva det! Det måste

vara därför, som hvarje rad af hans skrifter talar så till själen, därför äro dessa så underbart rika, emedan allt framgår ur en så utomordentligt rik begåfning. Och hur föga imponerar hans person. Med hvilken välgörande känsla af glädje kan man icke stå vid hans sida. Han är ett af naturen med gåfvor lyckligt öfverhopadt väsen, som skönt utstrålar dessa och icke yfves öfver att vara kärilet för ett sådant innehåll. Så syntes han mig i dag, så vill jag alltid tänka mig honom. Må andra säga hvad de vilja." —

Att det icke alltid talades väl om Goethe, särskildt i hans födelsestad är nog samt bekant. Fru Schlosser, Mariannes allvarliga väninna, brukade affärda hvarje sådan ogynnsam anmärkning mot den store mannen med ett dräpande: "Ni har inte känt Goethe!" Och densamma finner honom vid denna tidpunkt, hans sextiofemte år, "så utomordentligt god, varm och kärleksfull, så utsägligt älskvärd". Var det att undra på om Marianne, tjusad af hans personlighet, som enhvar vid första mötet med honom måste blifva, skulle komma att först barnsligt älska och sen svärmiskt dyrka honom. Redan vid det första korta sammanträffandet med den då nygifva fru v. Willemer vid Goethes några veckor senare upprepade besök, gaf han henne smeknamnet "die liebe Kleine", och häröfver diktade hon senare de fyndiga skämtsamma versar till hans stambok, hvori förekomma de betydelsefulla orden: "Sieth man dich, muss man dich lieben."

III.

Icke på länge hade Goethe känt sig så ungdomligt glad och lätt om hjärtat som vid sitt andra besök på Gerbermühle nästföljande år. Härute där han ostördt fick njuta af landtlifvets enkla behag bland värderade vänner, hvilkas blotta umgänge eldade hans fantasi, var skapandets glädje nästan dagligen öfver honom. Redan under resan dit hade dikt fogadt sig till dikt i hans af fördjupandet i österländsk poesi inspirerade West-östlicher Divan. Hatem och Suelika hade däri före bekantskapen med Marianne uppträdt som ett älskande par. Först här

på Gerbermühle kom honom nu Suleika förkroppsigad till mötes i husets väna fru.

Marianne var vid denna tid sorgklädd men bar måhända efter tidens mode någon luftig hvit, turbanliknande hårprydnad. Så började som ett lätt framkastadt skämt det som sedan utvecklades till en snillelek, i hvilken båda helt uppgingo i sina roller, och hvarunder Suleikas svarsdikter ej gånvo Hatems henne ägnade österländska kärleks-sånger efter i känslodrup och glöd. Långt förut hade Marianne strött muntra små tillfällighetsdikter omkring sig, men nu först slog hennes diktarbegåfning ut i full blom. Goethe förundrades och gladdes däröfver samt upptog dessa sånger i sin Divan, där de — det förtjänar betonas — i femtio år fingo gälla för hans egna!

Under det dagliga umgänget med denna fina, poetiska kvinnosjäl, som såväl samstämde med hans egen, i den fria, öppna neiden med dess många kära ungdomsminnen kände han sitt hjärta vidgas som ej på länge i det storhertigluga Weimar med dess trängre horisont och honom ofta misshagliga höfmannapliker. Här kunde han som hans Faust med en befriande känsla utbrista: "Här är jag människa och får det vara!"

Att det kom att ligga romantik i luften betingades med nödvändighet af den skaldeyra, hvari Goethe befann sig alltsedan våren samma år och som var så stark att den meddelade sig till Marianne. Rent intuitivt uppgick hon i hans stämning, så att hon i sina dikter föll in i samma rytmer och begagnade sig af samma österländska bildspråk. Dock för att skildra det fint poetiska förhållande, som under gemensam diktarfröjd nu i stillhet framväxte mellan de båda mest betydande personligheterna i det ädla vänskapstriumviratet, makarna Willemer och Goethe, skulle det behövas ingenting mindre än den hvitaste penna ur en engels vinge. Och ändå skulle vårt hänsynslöst erotiska århundrade, för hvilket ordet kärlek snart nog förlorat sin storhet, icke kunna förstå en så upphöjdt ren, en så oantastlig känsla som den, hvilken förenade de båda vännerna och hvilken af den klartseende, vidhjärtade Willemer enligt Goethes egna ord — "så gärna och så ädelt unnades" dem.

Kalla det kärlek, men lägg då i ordet allt det ideella, som det fordom innebar, en enastående själsfrändskap, ett det rikaste andeumgänge.

Endast så kunde sommarlifvet därute vid Mainstranden framflyta i den för alla parter mest ogrumlade sinnesfrid. På den så ytterst känslige diktaren kvarlämnar ju denna episod ett odeladt angenämt intryck, och i sina bref återkommer han ofta och gärna till dessa dagar såsom några af de lyckligaste i hans lif, då han i motsats därtill högst ogärna berör den senare Ulrike Levelzow-episoden.

Om hvardagslifvet på Gerbermühle har Marianne muntligen berättat följande:

"Om morgnarna ville han vara ensam och drack hvar dag klockan tio ur en silfverbägare vin, som han själf förde med sig. Till middagen inställde han sig vanligen i frack och uppförde sig då tämligen ceremoniöst. Under promenaderna efter middagen samtalade han däremot mera fritt. Gärna hänleddes han uppmärksamheten på

molninformationer, på färgstarka skuggor, på plantor och stenarter. Han hade alltid en stor fickknif, med hvilken han afskar kvisar eller gräfdde upp s'enar ur marken. Om aftnarna när han påtagit sin hvita flanellsrock var han fullkomligt otvungen och älskvärd, föräste gärna och uppmanade mig att sjunga. Han läste mycket skönt, liksom han också talade skönt, det var först ur hans mun, som mycket blef en riktigt klart. — — —

Det är anmärkningsvärdt att tårarna ofta kommo honom i ögonen när han föreläste sina egna dikter." — —

Alltsomoftast kommo vänner från staden ut till middagen och bidrogo till samvarons omväxling. Vid gynnsam väderlek dukades bordet ute under träden, och allt under det natursceneriet lifligt beundrades underhöll man de mest anderika samtal. Långa promenader förekommo ofta till fots eller i vagn, hvarvid Willemer brukade utföra kuskens roll. Om aftnarna lyssnade man på balkongen till den täcka fruns älsklingsånger, hvilka hon föredrog på "det henne egna, själfulla sättet," och därpå åhördes under andlös tystnad Goethes nydiktade Divansånger.

Glanspunkten af dessa dagar blef den 28 augusti, Goethes födelsedag, som på det festligaste firades i vännernas krets och länge förblef för honom själf som för dessa ett det oförgätligaste minne. Bland de många gåfvorna saknades icke anspelningar på ämnet för dagen — Divan — i form af österländska presenter samt versar af Marianne.

Det var icke den enda gången gåfvor af detta slag växlades mellan "Hatem" och "Suleika. Den förre skänkte henne en gång ett gult skärp, hvilket hon den sista aftonen bar som turban, och hon köpte på "die Messe" af en veritabel turk en "månorden" åt Hatem. Det är om detta tillfälle hon flera år senare erinrar Goethe, då hon sände honom bilder från Mainstranden, där de stora vår- och höstmarknaderna ännu bruka hållas. Under ofvannämnda "Herbstmesse" hade Goethe för några dagar flyttat från Gerbermühle till Willemers hus "Zum rothen Männchen", hvarifrån han hade den bästa utsikt öfver det brokiga marknadslifvet framför krambodarnas långa rader. Det var då som Marianne nere i folkvimlet länge hörde Goethes och Willemers röster, utan att kunna upptäcka hvar de befunno sig, tills de plötsligt stodo midt framför henne. "Ni erinrar er säkert icke längre detta möte, som för mig var så mycket värdt. Det gjorde så godt att midt i trängseln bland alla dessa främmande höra två så välkända röster, som voro mig kära. Jag var så glad öfver det lyckade skämtet (med månorden) som tycktes bereda Er ett nöje; ja, det var en härlig tid, säkert min lyckligaste!"

Under denna vistelse i Frankfurt var det som Goethe riktade sin första kärleksdikt till Suleika-Marianne, hvilken denna snart besvarade med några vackra, varma strofer.

Efter ännu fem dagars uppehåll på Gerbermühle skulle den vackra idyllen därute få sin avslutning söndagen den 18 september. Creizenach, Mariannes ytterst pietetsfulle förste biograf, från hvilken de flesta af dessa uppgifter hämtats, berättar utförligt huru den sista aftonen till-

bragtes. Vännerna, som funno dagen allt för kort, kunde under gladt samspråk på balkongen icke förmå sig att skiljas förrän klockan ett på natten. Marianne sjöng vid detta tillfälle några folksånger samt som så ofta förr med stor värme "Der Gott und die Bajadere". "Jag har hört denna sång föredragas så skönt och innerligt som tänkas kan", yttrade Goethe senare härom. Därpå sjöng hon ur Don Juan "Räck mig din hand" med så betagande glöd, att Goethe kallade henne en liten Don Juan, hvarvid hon under allmänt skratt "gömde ansiktet i noterna och icke på länge kunde hämta sig", anmärker Boisseree. (Dolde hon därvid sina tårar? — —) Under djup tystnad åhörde hon sedan de dikter Goethe för sista gången föredrog i denna krets.

Påföljande eftermiddag for Goethe med vännen Sul-pice Boisseree genom skogen "i den skönast belysning" till Darmstadt, hvarifrån färden sedan ställdes till Heidelberg, och enligt öfverenskommelse inträffade paret Willemer darsammastädes två eller tre dagar senare.

På vägen dit hade Marianne diktat sin sköna "Sång till Östanvinden" och omedelbart efter hemkomsten därifrån den mest berömda af Suleikasångerna "Till Vestanvinden". Äfven Goethes musa grep under dessa dagar med hänförd inspiration i lyrans strängar, ty "här kände Hatem (Goethe) än en gång vårens fläkt och solens glöd".

(Forts. i nästa nummer.)

Från allmänheten.

Till högtärade fru pastorskan Justina P.

Tillåt en mycket ringa liten kvinna af Dagnys läsekrets till Eder, det småländska herdetjällets vårdarna, få framsäga mitt djupt kända tack för Eder genialiska protest mot "K. J:s sätt att förvalta sitt lterära pund"! Måtte många sådana prästfruar uppstå och verka inom det landskaps gränser, där Ni helt säkert lyser som det efterlängtrade ljuset öfver förr så mörka nejder! Haf tack för Eder varningsord! Att Ni i Eder helt naturligt stora människokärlek, (Ni reser ju ej blot till otta och högmässa utan äfven till aftonsång) vill offra något af Eder dyrbara tid äfven för oss arma kvinnor, som ej äro lyckliga nog att få lefva i Eder närhet, är ju så rörande vackert. Och så ytterst välbehörligt sedan. Tänk Eder, jag hør i min stora enfald så helt åtit mig bedåras af K. J:s rysansvärdt "osedliga och af löslighe ens anda" genomträngda skriferier, att jag för hennes "harangers" skull prenumererat på Stockholms Dagblad äfven detta år. 16 kr. kan jag säga att jag i förskott ofrat på denna "anarkismens hydra". Hvert bär det hän må jag fråga mig! Huru mycket bättre hade jag ej använt mina pengar, om jag hade skaffa mig den t. d. ning Ni så varmt rekommenderar, och som ju alltså måste vara den med hvilkens hjälp vi svenska kvinnor bäs kunna hålla oss kvar på "de bestående förhållandenas fasta mark". Och då hade jag kanske äfven i den tidningen allt som oftast fått lysa upp min af K. J. så andligen förmörkade själ vid det från Eder mig öfverstrålade ljuset. I hopp om att Ni ständigt må rikta Eder strålkastare mot vår syndiga hufvudstad, så Ni ofta kan hjälpa oss små vilsförda kvinnor att se vår väg till dyrkan af Eder (och ej af K. J.!) slutar jag min lilla tacksägelse.

Beundrarinna.

Föreningsmeddelanden.

Fredrika-Bremerförbundskretsen för Malmö Lund och omnejd hade den 19 dennes sammanträde i Lund å Wieselgrens minne under ordförandeskap af adjunkt G. Blidberg, hvarvid fru Malin Holmström-Ingers höll föredrag öfver ämnet: Värdesättandet af kvinnans arbete i hemmet.

En inom kretsen tillsatt kommitté för upprättandet af förslag till en yrkes- och husmoderskola för länet, närmast afseende en omorganisation af den praktiska husmoderskolan i Lund, lämnade dessutom redögörelse för sitt arbete.

Fredrika Bremer-Förbundets Arvikakrets hade den 14 januari anordnat julfest för Barnkrubbans barn. Festen, som hölls i K. F. U. K:s lokal, var fulltaligt besökt af såväl barn som vuxna och bjöd på tal och sång samt dans af barnen. Då förbundet särskildt ägnat sitt arbete åt uppehållandet af barnkrubban, är det glädjande att se huru detta arbete uppmuntrats; senast nu vid festen genom såväl den stora tillslutning den rönt som genom de gåfvor som skänkts till densamma.

Allmänt skolkökslärarinnemöte i sommar. Stockholms lokalafdelning af Svenska skolkökslärarinnornas förening hade sistlidne torsdag sammanträde på Högre lärarinneseminariet. Till medlemmar i styrelsen omvaldes frökönarna Gertrud Bergström, Tilda Hansson, Augusta Palmquist och Ingeborg Walin samt nyvaldes fröken Elin Ruus efter fröken Stina Abbe, som undanbedt sig återval.

Föreningen beslöt biträda centralstyrelsens förslag om allmänt möte i Stockholm instundande sommar i samband med Nordiska skolmötet samt anordnandet af en kurs i tvätt och strykning omedelbart efter mötet.

Notis.

Uttalande i statsverkspropositionen om Fredrika-Bremer-Förbundets landthushållningsskola vid Rimforsa. Då regeringen beslöt att hos årets riksdag begära en höjning till 6,000 kr. af statsanslaget för Fr.-Br.-Förb:s landthushållningsskola vid Rimforsa, föregicks detta beslut af ett utförligt yttrande af jordbruksministern, däri han framhöll att skolan, "vid hvilken undervisningen är praktiskt planlagd och bedrifves med omanke och intresse", på ett tillfredsställande sätt i sin mån särskildt fyllde det kräfvande behovet att få utbildade kvinnliga ledare och lärarkrafter för husmoderskurser. Som dessa kurser äro bland det viktigaste för höjandet af småbrukets ställning, emedan de sätta landtbeofkningens kvinnor bättre i stånd att fylla de maktpåliggande uppgifter, som hemmets riktiga skötsel medför, ansåg jordbruksministern, att det vore viktigt, att Rimforsaskolan genom höjdt statsbidrag sattes i stånd att fylla de ökade anspråk, som med uppehållandet och utvidgandet af husmoderskurserna ställas på densamma. Uttalandet afslutades med ännu ett betonande af att skolans verksamhet gjort sig väl förtjänt af statens understöd.

Rättelse.

I artikeln "De gifta kvinnorna och de nya kommunal-lagarna" i föregående veckas nummer hade på sid. 29, rad. 6, första spalten, en bokstaf bortfallit, hvarför där står af sedd i st. f. o af sedd, ett påtagligt fel, som af innehållet framgår. I den nedersta tabellen i samma spalt förekommer under rubriken "Fördelning" beloppet kr. 300, skall vara 306; samt i samma tabell under "Bevillning" kr. 4, skall vara 0:04.

PLATSSÖKANDE.

(Platssökande få sina annonser införda i Dagny för halftva priset eller 7½ öre pr mm.)

LÄRARINNA, undervisningsvan, musikalisk, söker plats. Svar »Framsteg», Sv. Telegrambyrå, Stockholm.

FLICKA, 20 år gammal, som genomgått småskolelärarinneseminarium i Göteborg, önskar plats i familj, dels för att undervisa mindre barn, dels för att biträda i hvarje-handa husliga göromål. Svar till »Maria», Munkeberg, Hjo.

ENGELSK dam önskar, mot fritt vivre, undervisa sitt språk i fam. på landet. Svenska ref. Svar till »Engelsk», Mühlbock's Pensionat, Ed.

ELEMENTARBILDAD 20-åring önskar plats som hjälp och sällskap, helst å egendom på landet. Svar till »Februari» Kalmar p. r.

Examinerad sjuksköterska

önskar sjukvård privat eller sjukstuga. Flerårig praktik. Svar till »Syster», Aska post. rest.

MEDELÅLDERS dam, kunnig i massage och hälsovård, önskar plats som sällskap eller föreståndarinna hos dam eller herre. Goda ref. från 10-årig ansvarsfull plats. »S. S.», Kristianstad p. r.

Plats såsom sekreterare

och sällskap, att medfölja på utrikes resor, önskas af 28-årig bildad dam. Svar till »Våren 1910». Kneippbaden p. r.

Ung bildad dam

med vänligt och godt sätt önskar några timmars arbete dagligen. Helst såsom sällskap, antingen för barn eller äldre person. Svar till »Kindergarten» under adr. S. Gumælii Annonsbyrå Stockholm f. v. b.

Ung flicka

önskar plats som bokförare eller kassör. Har tjänstgjort som vikarie å bank och handelskontor. Svar emotes tacks. före 10 Febr. till »N. V-g», under adr. S. Gumælii Annonsbyrå, Stockholm f. v. b.

Fredrika-Bremer-Förbundet: Drottninggatan 54.

Rikstel. 27 62. Förbundets byrå öppen 11—4. Allm. tel. 48 16.

Fredrika-Bremer-Förbundets Sjuksköterskebyrå: Tunnelg. 25.

Rikstel. 68 98.

Ung flicka

som genomgått kartritningskurs önskar plats helst på landet. Svar emotes tacksamt till »Kartritning 1910». Gäfle p. r.

21-årig flicka,

som genomgått 8-klassigt läroverk, handelskola och är kunnig i maskinskrifning, önskar plats på kontor, helst omkring 1 februari. Svar till »972», Karlstad p. r.

HUSHÅLLSVAN, bildad flicka, kunnig i matlagning, bakning, husliga bestyr, söker plats. Enkel, arbetsam. »Villig, pliktrogen», Sv. Telegrambyrå, Stockholm.

LÄRARINNA, som genomgått 8 kl. läroverk och seminarium, söker plats. Svar »Språkkunnig». Länstidningen, Karlskrona.

Två unga flickor

önska i början af april komma till större herrgård (eller eljes finare familj), helst i Södermanland eller Östergötland, för att vara till hjälp — mot fritt vivre — samt få undervisning i allt hvad som förekommer. Önska anses som familjemedlemmar. Svar emotes tacksamt till »E. L.» och »E. K.», Lilla Edet, p. r.

KVINNLIG trädgårdsmästare, som genomgått trädgårdsskola, samt dessutom praktiserat på såväl handels- som villaträdgård och under senare åren förestått skötseln af trädgård, önskar plats där växthus finnes. Prima ref. och betyg. Svar märkt »Pålitlig», A.-Bol. S. Gumælii Annonskontor, Göteborg

UNG, bättre flicka, intresserad af husliga göromål och kunnig i matlagning, handarbeten och musik, önskar plats i treflig familj. Lön önskas. Svar emotes tacksamt före den 1 febr. »Familjemedlem», Himle, Varberg.

UNG, bildad flicka önskar mot fritt vivre deltaga i trädgårdsgöromål å landegendom. Svar till »Inga», Alingsås p. r.

Nu eller till våren

önskar huslig bättre flicka plats som hjälp i familjen eller hos ensam dam. Något kunnig i sömnad och finare handarbeten. Goda ref. Svar M. Andersson, Oxberg.

LEDIGA PLATSER.**Ledig****Lärarinneplats.**

Vid *Kristinehamns* stads fasta folkskolor finnes plats för examinerad folkskollärarinna ledig att söka inom 60 dagar från första kungörandet häraf i Post- och Inrikes tidningar. Begynnelselönen utgör i ett för allt 1,400 kronor med 3 ålderstillägg enligt af församlingen fastställt lönereglering. Vid uppflyttning i högre lönegrad få dock icke flera än 5 å annan ort förvärfvade tjänsteår beräknas.

Platsen tillträdades den 1 nästkommande juli och böra ansökningshandlingar, åtföljda af frisksbetyg, insändas till skolrådets ordförande, *Kristinehamn*.

Kristinehamn den 7 januari 1910.

Sko.rådet.

En ny, ordinarie lärarinnebefattning.

vid Gäfle stads anstalt för sinnesslöa barn kungöres härmed till ansökan ledig, och äga sökande att före den 1 mars 1910 till styrelsens sekreterare rektor Ernst Aurell, Gäfle, ingifva sina till styrelsen ställda ansökningar, åtföljda af prestbevis och de intyg i öfrigt, genom hvilka de sökande vilja styrka sin behörighet till befattningen.

Löneförmånerna äro 500 kr. för år som grundlön jämte fri kost, möbleradt rum, bränsle, lyse och tvätt. Tre månaders ömsesidig uppsägningsrätt förbehålles. Befattningen tillträdes den 1 juli 1910.

Gäfle den 30 dec. 1909.

Styrelsen.

Platsen som föreståndarinna

för Småbarnshemmet på Djursholm är ledig att omedelbart tillträdas. Lön 600 kr. årl. Ansökan och betygsafskrifter torde insändas till Sv. Fattigvårdsförbundet, Sthlm.

En examinerad, medelålders

Sjuksköterska

erhåller plats den 1 mars å Kalmar stads fattiggård Falkeberg. Löneförmåner äro 400 kr. pr år, fri kost och eget rum. Ett af de kvinnliga hjonen är ständigt beordradt till biträde. Ansökningar, åtföljda af präst- och läkarebetyg samt öfriga vitsord, som kunna lämnas om kompetens och duglighet, äfvensom foto., torde insändas inom den 1 febr. till Fattigvårdsstyrelsen, Kalmar.

Sköterskeplats

vid Allmänna Barnhuset. Plats som afdelningsköterska vid dibarnsafdelningen blir ledig att tillträdas den 1 mars 1910. Eg-nhändigt skrifna ansökningar jämte betygsafskrifter, ställda till överläkaren, kunna inlämnas före den 29 jan. till amsalsföreståndarinnan fröken M. Sundberg, Allm. Barhuset, Stockholm.

Kokerskeplats.

Platsen som kokerska vid läns-lasarettet i Hudksvall är ledig till ansökan. Lönen är 350 kr. pr år, eget rum och allt fritt. Ansökningar åtföljda af frejdebetyg, intyg om kompetens och foto, insändas till lasarettets direktören snarast möjligt.

Maskintvätterkeplats.

Platsen såsom maskintvätterka vid läns-lasarettet i Hudksvall är ledig till ansökan. Lönen är 300 kr. pr år och allt fritt. Ansökningar åtföljda af frejdebetyg, intyg om kompetens och foto, torde insändas till lasarettets direktören snarast möjligt.

En dam

som äger väl byggd villa med trädgård i stad i sydvästra Sverige, önskar dela detta hem med bildad, ekonomiskt oberoende dam eller mor och dotter eller son. Svar »2 + 2 = 4», Stockholm p. r.

Kvinnliga arbetsområden.

Utbildningskurser m. m. Muntliga och skriftliga upplysningar genom

Fredrika-Bremer-Förbundets Byrå,
54 Drottninggatan.

Sprid Veckotidningen DAGNY!

**Deposition
&
Sparkassa**

5%

KÖPMANNABANKEN,
Arsenalsgatan 9,
Södermalmstorg 8,
STOCKHOLM.
Aktiekapital 3,000,000 kr.

Hemtrefnad.

Praktisk tidning för hemmet, utgifven af Fredrika-Bremer-Förbundet, utkommer med 40 åttasidiga nu mer årligen. Innehåller uppsatser i barnavård, husligt arbete och trädgårdsskötsel, dikter, smärre religiösa betraktelser, lefnads-teckningar, berättelser m. m. Följer dagens frågor. Illustrerad. Följetong. Prenumeration genom posten. Pris pr år 1.60 Redaktris Fanny Ekenstierna.

Folkskolans Barntidning

utgifven och redigerad af STINA QUINT utkommer 1910 i sin nittonde årgång.

Ett rikt illustrerat nummer hvarje vecka, 36 veckor under året.

Bästa och lämpligaste läsning för barn af alla samhällsklasser.

Prenumerera å närmaste postkontor. Pris för helt år Kronor 1:65, halft år 90 öre.

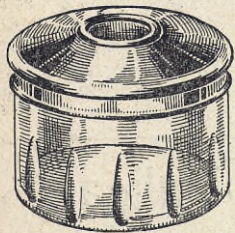
**Johanna Brunssons
Praktiska Konst-Väfnadsskola,**
Kungsgatan 30, 2 tr.

Vårterminen börjar den 15 Jan. Anmälningar dagl. från 9-6. Allm. T. 437.

Lektioner i Linnesömnad
(även blusar, barnkläder m. m.)
Praktisk metod, utan träckling.
Hvarje elev disponerar en symaskin.

KARIN EGNÉR,

Sibylleg. 36. Hörnet af Karlavägen.
R. T. 35 30. A. T. 210 04.

**PRAKTISK
NYHET
FÖR
DAMER.**

Vängåfvans toilettask för afkammat hår. Pris kr. 2:—
Till landsorten mot efterkraf. Vängåfvans, Vasagatan 15-17, II tr.
Stockholm, R. T. 122 69, A. T. 222 15.
Rekvirera Vängåfvans katalog.

Edvin Bergs Förgylleriäffär

— Etablerad 1891 —
rekommenderas värdsamt.
OBS! Gamla möbler renoveras
och förgyllas.
45 Nybrogatan 45.

Tandläkare Judit Tillman

Drottningg. 58. Allm. Tel. 44 92. (44 31).
Hvard.: 1/2 12-2 och 1/2 6-1/2 7 e. m.
Andra tider enl. öfverenskommelse.

Kurs i Klädsömnad

och Linnesömnad, Lotten Dahlström,
Artillerig. 24. Medlem af Fredr. Bremerförbundet. Prospekt på begäran.

Könsfrågan,

dess hygien och pedagogik af dr HENRIK BERG.
Pris 2 kr.

«Förtjänar verkligen att framhållas.»
Svensk Kommunaltidning.

«Gammal och ung kan med trygghet läsa boken.»
Dr Hj. Sellén.

«Bjuder på nya goda synpunkter med en fördomsfri och själfständig uppfattning.»
Falu-Kuriren.

«Boken är en grund till mera sedligt lif och lyckligare äktenskap.»
Bergslags Tidning.

«Arbetet innehåller många nyttiga råd och lärdomar.»
Bohusläningen.

«Att dessa» (föräldrar och fostrare) «skola göra en stor vinst för sig och släktet genom att läsa arbetet, är recensentens fulla öfvertygelse.»

Karl Gasslander i Sv. Morgonbl.
«Denna ypperliga bok bör icke saknas i något hem.»
Kristinehamns-Tidn.

«Den är instruktiv och väckande på en gång.»
O. Boson i Sveriges Vål.

«Köp den; den är värd priset många gånger om!»
Bergslagens Nyheter.

Hos alla bokhandlare samt i parti å
E. V. Hellströms Förl.-exp.,
STOCKHOLM C.

**Bröderna Pahlmans
Handelsinstitut.**

Stockholm, Stora Vattugatan 2, h. 2 tr.

Fullständigt handelsläroverk.

C:a 1,000 elever årligen. 19 rum.

38 akad. och prakt. utbildade lärare.

OBS! Bankkurs.

Realskoleexamen. Prospekt på begäran.

Riks-Tel. 56 00.

Allm. Tel. * 84.

Afslutningskurs till Realskoleexamen. Prospekt på begäran. Anmälningar dagligen.

Fem praktiska äfventyrsböcker för barn och ungdom.

Tsarens kurir. Berättelse för barn och ungdom. Smedberg. 352 sidor med 47 illustrationer af Karl Aspelin. Kartonnerad. Pris 75 öre.

Parzival. En riddarsaga från medeltiden. Bearbetning af Hugo Gyllander. 259 sidor. Med 45 illustrationer af Ingeborg Uddén. Kartonnerad. Pris 75 öre.

Sagogrottan i Sagoskogen. En samling sagor af Harald Östenson. 303 sid., 50 illustrationer. Kartonnerad. Pris 75 öre.

Den hemlighetsfulla ön. Berättelse för barn och ungdom. Fritt efter Jules Verne af Alfred Smedberg. 312 sidor, 44 illustrationer af Brita Ellström. Kartonnerad. Pris 75 öre.

Hjälten bland hjältar skildrade för barn och ungdom af Marie Louise Gagner. 304 sidor, 33 illustrationer af Edv. Berggren. Kartonnerad. Pris 75 öre.

Erhålles i hvarje bokhandel eller direkt från

Folkskolans Barntidnings Förlag, Stockholm. (Stina Quint.)

TILL SVERIGES KVINNOR.

DRICKER NI KAFFE?

En onödig fråga menar Ni. Då en annan fråga. Dricker Ni Karlbergs Specialblandning å 1,60 pr kg? I annat fall bör Ni från i dag börja med detta kaffe, ty på samma gång det är billigt är det af synnerligen god kvalitet. Gör ett försök. Ni blir nöjd.

Kaffet sändes till landsorten mot efterkraf eller postförskott.

K. W. Karlberg, Kontors- och Postadress Idu^gatan 5.
Butiker: Mästersamuelsg. 11, Döbelnsg. 44, Norrtullsg. 24,
STOCKHOLM.

KLIPP ANNONSEN!

Innehållsförteckning.

Dagens nummer innehåller:

Lotten Lagerstedt. Af G.

Centralstyrelsens i L. K. P. R. 7:de årsmöte. Af Ellen Kleman.
Kvinnor i kommunalförvaltningen.

Anna Lundqvist-Sörensen †. Af N. K—ger.

Ottilia Adelborg: Gagnä-mäns näs. Rec. af Sigrid Leijonhufvud.

Marianne von Willemer. Af Sigrid Platen.

Från allmänheten.

Notiser.

Föreningsmeddelanden.

**Prenumeration å Dagny sker å närmaste postanstalt
eller bokhandel.**